

FORMULARZ WNIOSKU O DOTACJĘ
Demokracja w Działaniu

Jakiego zagadnienia dotyczy projekt (prosimy zaznaczyć lub określić jedno, podstawowe zagadnienie)

Strategie **Partycypacja** **Nadzór** **Tolerancja**

Jeśli inne, to prosimy określić jakie

Informacje o wnioskodawcy

Nazwa	Towarzystwo Opieki nad Zabytkami		
Adres	Łazienki Królewskie – Ermitaż, ul. Agrykoli1, 00-460 Warszawa		
www	www.zabytki-tonz.pl	e-mail	zabytki@zabytki-tonz.pl tel. 226296226
Rok powstania	1974	Status prawny	stowarzyszenie
Wydatki w ubiegłym roku	1.770.951,-	Planowane wydatki w tym roku	940.000,-
Nr konta bankowego	73 1240 6175 1111 0000 4576 7065		
Osoba odpowiedzialna za projekt, kontaktowy	e-mail i tel. Wiesław Kaczmarek, tel: 601 282 100 wies.kacz@gmail.com		

Charakterystyka organizacji *[UWAGA! Opis musi się zmieścić na pierwszej stronie]*

Działania Towarzystwa Opieki nad Zabytkami można podzielić na dwie główne grupy. Pierwszą i obecnie dominującą stanowią zadania interwencyjne, związane z wyburzeniami zabytkowych budynków, będących często jedynie w gminnej ewidencji zabytków. Budynki te w przypadku braku obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego faktycznie nie są chronione w ogóle i w obliczu decyzji administracyjnych działania Towarzystwa skazane są najczęściej na niepowodzenie. Drugą, równie ważną dziedziną działania Towarzystwa jest edukacja, tak w zakresie popularyzacji wiedzy o zabytkach, jak i w zakresie uczestnictwa w procesach przemian w obszarach objętych ochroną konserwatorską, aby docelowo doraźne działania interwencyjne zamienić w społeczny monitoring. Na terenie Łodzi oprócz wydawania publikacji na temat łódzkich zabytków (tzw. brązowa seria 12 broszur) i wywoływania dyskusji na temat sposobów rewitalizowania zabytkowych części miasta Towarzystwo wychodziło również bezpośrednio do mieszkańców terenów objętych ochroną konserwatorską, m.in. współorganizując specjalny piknik na Księżym Młynie, mający na celu zaznajomienie jego mieszkańców z historią miejsca, które zamieszkują. Oprócz wyżej opisanych Towarzystwo organizuje również seminaria i wycieczki popularyzujące wiedzę o zabytkach regionu, liczne konferencje (m.in. nt. rewitalizacji czy iluminacji obiektów zabytkowych), a także podejmuje się prowadzenia konserwacji wartościowych obiektów, np. częściowa odbudowa i konserwacja kościoła w Gnojewie. W uznaniu tej aktywności Prezes TOnZ został zaproszony do Rady Ochrony Zabytków przy Ministrze KiDN, oraz do Rady Naukowej KOBiDZ. Towarzystwo zatrudnia w Zarządzie Głównym księgową oraz pracownika biura, natomiast pozostałe działania realizowane są zespołami powoływanymi dla określonych działań łączących profesjonalistów i

miłośników zaangażowanych zarówno na warunkach wolontariatu czy umów cywilno prawnych. W oddziale łódzkim poza projektami finansowanymi w ramach konkursów pozostałe działania realizowane są dzięki pracy społecznej członków Towarzystwa. Zarząd Główny posiada stałą siedzibę, oddziały mają wyznaczone stałe miejsca pracy zarządu i spotkań dla członków i sympatyków.

Informacje o projekcie

1. Meritum projektu

Wypracowanie metodami partycypacyjnymi i przygotowanie do wdrożenia we współpracy z ekspertami oraz z władzami miasta koncepcji rozwoju obszaru osiedla Księży Młyn uwzględniającej oczekiwania jego mieszkańców oraz opinie mieszkańców Łodzi, prowadzącej do integracji tego zabytkowego obszaru z resztą miasta, podniesienia jakości życia jego mieszkańców oraz ich aktywności.

Koncepcja ma stanowić podstawę do przygotowania planów działania Miasta zarówno w zakresie programów rewitalizacji tego rejonu jak i pracy jednostek samorządu, w tym rady osiedla, dla zapewnienia aktywizacji zawodowej i społecznej mieszkańców obszaru objętego działaniami. Jest to projekt pilotażowy, mający być podstawą do opracowywania kolejnych projektów przekształceń obszarów zdegradowanych, w oparciu o rzetelne badania potrzeb mieszkańców i wykorzystanie potencjału tych obszarów.

2. Uzasadnienie potrzeby podjęcia działań

Zabytkowe osiedle Księży Młyn w Łodzi to wyzwanie konserwatorskie, ale też wielki problem społeczny. Dotychczas władze Łodzi nie wypracowały spójnej koncepcji określającej rolę jaką w tożsamości miasta ma stanowić unikatowy na skalę światową zespół fabryczno-mieszkalny, stanowiący kiedyś 1/7 całego obszaru miasta. Co kilka lat pojawiają się mniej lub bardziej realne koncepcje zawierające zupełnie przeciwstawne plany dla osiedla i jego mieszkańców. Ostatnio władze miasta forsowały koncepcję wysiedlenia wszystkich mieszkańców osiedla do nowych bloków na obrzeżach Łodzi i przekazania opróżnionych budynków zewnętrznemu deweloperowi. Wykonane na zlecenie Urzędu Miasta ankiety wykazywały podział mieszkańców osiedla na tych, którzy chcą skorzystać z oferty, by poprawić swoje warunki bytowe (badania nie przewidywały poprawy warunków na samym osiedlu) i tych, którzy z pełną premedytacją kupili tam mieszkania i nie chcieli ich zamieniać. Pomysły te wzbudziły wiele emocji i dyskusji wśród łódzian. W tych sporach organizacje miłośników zabytków walczyły o zachowanie historycznego wyglądu osiedla i jego dostępności dla wszystkich.

Strategia rozwoju Księżego Młyna nie może koncentrować się jedynie na rozwiązywaniu problemu wybranych elementów funkcjonalnych tego obszaru, ale powinna rozpatrywać szereg aspektów od kwestii transportowych przez konserwatorskie, ekologiczne, gospodarcze po społeczne, a także odnosić się do jego powiązań z innymi elementami tkanki miejskiej. Podejmowane przez władze miasta próby rewitalizacji nie odnosiły skutku z uwagi na ich odgórny charakter, brak zaangażowania mieszkańców czy traktowania ich jako równoprawnych partnerów przy tworzeniu projektów. W wyniku takich działań dokonał się podział lokalnej społeczności na osoby, które chcą się wyprowadzić i oczekują jak najszybszego spełnienia obietnic władz (postawa roszczeniowa) oraz te, które chcą pozostać (postawa sentymentalna). Nie brano przy tym pod uwagę unikalnej wartości Księżego Młyna dla mieszkańców miasta ani jego potencjału turystycznego jako zabytku europejskiej klasy.

Szerzej proces degradacji Księżego Młyna opisali Maciej Kronenberg i Tomasz Bużalek w artykule pt. "Dobre i złe życie po życiu", który ukazał się w czasopiśmie Obywatel 3/2008.

3. Planowane działania i rezultaty

Celem projektu jest przygotowanie wdrożenia spójnego i akceptowanego społecznie (zarówno przez mieszkańców, podmioty gospodarcze, kulturalne i inne działające na obszarze Księżego Młyna jak i społeczność miasta) planu rozwoju obszaru w oparciu o wielokierunkową analizę uwarunkowań oraz potencjalnych scenariuszy rozwoju i przeprowadzoną szeroką debatę społeczną na ten temat.

Faza pierwsza: (czerwiec - sierpień 2010) - zawiązanie zespołu koordynującego projekt wraz z zapleczem merytorycznym.

Zespół składał się będzie z zatrudnionego na pełnym etacie koordynatora oraz osób współpracujących. Do zadań zespołu należeć będzie koordynowanie całości projektu, zawiązanie współpracy z organizacjami oraz instytucjami eksperckimi, dobór, opracowanie i wdrożenie narzędzi dla angażowania mieszkańców do współpracy (w tym przeprowadzenie spotkań z mieszkańcami) w konsultacji z lokalnymi specjalistami, utrzymywanie kontaktów z lokalnymi liderami opinii, podmiotami i instytucjami działającymi na terenie Księżego Młyna, utrzymywanie kontaktów z Urzędem Miasta, Radą Miejską oraz informowanie o kolejnych etapach realizacji projektu oraz jego efektach lokalnych mediów

W pierwszej fazie zespół koordynujący przeprowadzi mapowanie potencjału obszaru, w tym rozpoznanie sytuacji formalnej (przygotowanie Białej Księgi nt. dotychczas podjętych decyzji i wypracowanych scenariuszy rozwoju obszaru), zidentyfikowanie aktywnych podmiotów/ firm / instytucji oraz zarządców terenów i nawiązanie z nimi współpracy, przygotowanie narzędzi do upowszechniania projektu: portal internetowy projektu, zawiązanie współpracy z lokalnym mediami, nawiązanie kontaktu z mieszkańcami.

Przewiduje się tu zaangażowanie do współpracy obecnych na terenie podmiotów takich jak Europejskie Regionalne Centrum Ekohydrologii pod auspicjami UNESCO tworzące nowoczesne rozwiązania w zakresie ekohydrologii systemów rzecznych oraz obszarów zurbanizowanych (współpraca dotyczyć będzie przez wszystkim możliwości zagospodarowania rzeki Jasień stanowiącej oś obszaru objętego projektem), Łódź Art Center oraz Muzeum Sztuki – obie instytucje mają siedziby w obszarze objętym projektem, mogą wnieść *know – how* w zakresie animacji społecznej oraz tworzenia klastrów dla przemysłów kreatywnych.

Ponadto do współpracy zostaną zaproszone: Uniwersytet Łódzki; Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich OPUS (realizujący projekty z zakresu ekonomii społecznej), Ruch Społeczny Szacunek dla Łodzi (skupia organizacje pozarządowe działające na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego, promowania zrównoważonego rozwoju oraz społeczeństwa obywatelskiego), eksperci: dr Małgorzata Hanzl (ekspert w zakresie partycypacji w planowaniu przestrzennym), Ewa Boryczka (autorka opracowań z zakresu rewitalizacji zdegradowanych terenów miejskich), Joanna Erbel (doktorantka w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego; doktorat o roli aktorów nie-ludzkich w przemianach przestrzeni postsocjalistycznych) a także inne organizacje pozarządowe, podmioty/eksperti zidentyfikowane w ramach fazy wstępnej.

Faza druga: (wrzesień - listopad 2010)- identyfikacja i prezentacja potencjalnych kierunków rozwoju obszaru.

Prace będą się toczyły równolegle w grupie eksperckiej i w ramach współpracy z mieszkańcami. Efektem ma być zarysowanie kilku kierunków rozwoju

programowanych przez specjalistów i poznanie preferencji mieszkańców obszaru Księżego Młyna. W związku z tendencyjnym wykorzystywaniem przez władze miasta ankiet realizatorzy projektu będą poszukiwać innych metod badania opinii i włączania mieszkańców w decydowanie o przyszłości. W ramach projektu zadaniem zespołu koordynującego oraz ekspertów będzie zbadanie jakiego typu działania należy podjąć, by obecni mieszkańcy chcieli na tym terenie zostać oraz jak przyciągnąć nowe inwestycje / mieszkańców. W tej fazie rozpoczęte będą mini warsztaty z udziałem ekspertów spoza Łodzi nt.dobrych / złych praktyk stosowanych w rewitalizacji podobnych obszarów w innych miastach. Pomoże to lokalnej społeczności ocenić proponowane przez ekspertów rozwiązania oraz wybrać wstępnie kilka scenariuszy rozwoju. Zostaną także szeroko upublicznione wyniki analiz dotyczących dotychczasowych zrealizowanych / zarzuconych planów względem obszaru (Biała Księża) wraz z ich krótką oceną. Będzie to okres kampanii wyborczej do samorządu, co można wykorzystać dla wprowadzenia tematyki rewitalizacji Księżego Młyna do debaty publicznej – szczególnie w odniesieniu do kandydatów startujących ze wskazanego obszaru.

W fazie drugiej i trzeciej zespół koordynujący zorganizuje w sumie co najmniej 2 imprezy integracyjne dla mieszkańców Księżego Młyna (założeniem jest, że mieszkańcy zostaną zmobilizowani do samodzielnego ich zaplanowania i przygotowania przy wsparciu finansowym ze strony zespołu koordynującego projekt) - postulowana realizacja we wrześniu/październiku 2010 oraz w maju 2011, 10 spotkań z mieszkańcami Księżego Młyna w formule uzgodnionej ze specjalistami z zakresu partycypacji społecznej, 2 szerokie debaty - spotkania z mieszkańcami Łodzi na temat przyszłości Księżego Młyna

W trakcie organizacji spotkań z mieszkańcami Księżego Młyna wykorzystane zostaną nast. metody: tworzenie mieszanych grup zadaniowych przeciwników / zwolenników konkretnego rozwiązania / procesu z udziałem lokalnych inwestorów, mieszkańców decydentów (facylitacja celem wypracowania konsensusu); "wózek" planistyczny - polegający na zebraniu się w określonym miejscu mieszkańców i ekspertów i luźnej rozmowie na temat "co by tu mogło być"; dla obudzenia kreatywności i "burzy mózgów"; konferencja "poszukiwawcza" - z udziałem szerokiej grupy mieszkańców, pracującej w małych grupach zgłaszających swoje postulaty pod opieką facylitatora, który ograniczania konflikty i kierkuje debatę na zidentyfikowane wspólne pola interesów, rozwijane w toku dyskusji

Faza trzecia (grudzień – kwiecień 2011) - wypracowanie koncepcji ostatecznej strategii

Przewidziana jest tu kontynuacja spotkań ekspertów i mieszkańców w ramach warsztatów, podczas których warianty rozwoju zostaną poddane ocenie i konsolidacji / modyfikacji. W efekcie tych prac ma wyłonić się spójny projekt strategii dla obszaru. Wybrana strategia powinna obejmować i proponować rozwiązania w zakresie: profilowania działalności gospodarczej i przyciągania inwestycji; sposobu zarządzania obszarem, mechanizmów organizacyjnych dla realizacji założeń strategii; metodyki angażowania mieszkańców w kreowanie przemian na obszarze objętym projektem; dostępności komunikacyjnej teren; mechanizmów finansowych dla realizacji założeń strategii (w tym potencjalne pozamiejskie źródła finansowania, samofinansowanie się inwestycji); wypracowanie mechanizmów ograniczających proces gentryfikacji poprzez zwiększania aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców Księżego Młyna pod kątem obranej strategii (szkolenia, doradztwo, warsztaty). Przyjęta strategia powinna wskazywać jaką rolę Księży Młyn ma odgrywać w kontekście całego miasta.

Strategia będzie opracowana jako całościowy dokument - raport. Zostanie także zaprezentowana podczas spotkania z mieszkańcami Księżego Młyna oraz podczas szerokiej debaty z mieszkańcami Łodzi. Zespół koordynujący będzie dążył do rozpoczęcia konsultacji społecznych z udziałem władz miasta, co z jednej strony może stanowić wsparcie dla realizacji projektu a z drugiej, w przypadku ich skutecznego zwołania, wymusza ustosunkowanie się do zaproponowanych rozwiązań przez prezydenta miasta (wraz z uzasadnieniem dla przyjęcia/ odrzucenia wniosków). Na tym etapie także intensyfikowana będzie współpraca z radnymi rad osiedli, radnymi Rady Miejskiej oraz innymi decydentami tak, by rozpocząć wstępne prace nad wdrażaniem mechanizmów dla realizacji strategii. Spotkania i imprezy integracyjne realizowane w drugiej części tej fazy odnosić się będą głównie do wzmocnienia wizerunku miejsca określonego w strategii (na tym etapie znany już będzie jej kształt).

Faza czwarta (maj - czerwiec 2011): - wypracowanie mechanizmów do wdrażania strategii.

Zespół koordynujący będzie skupiał się tu na przełożeniu efektów fazy trzeciej na konkretne wskazania oraz dalszej integracji i aktywizacji mieszkańców wokół strategii. Stworzone w trakcie projektu powiązania, grupy i mechanizmy miałyby służyć obronie wypracowanych rozwiązań – niezależnie od zmian władz. Potencjał ten może być wykorzystany dalej przy: konsultacjach społecznych budżetu miasta (obowiązkowych) i wprowadzeniu do innych mechanizmów polityki miasta rozwiązań zgodnych z przyjętymi w strategii ustaleniami. Ponadto zespół koordynujący będzie inspirował tworzenie rad / grup mieszkańców do współpracy z konkretnymi instytucjami miejskimi - utrzymywania kontaktów roboczych z radnymi, urzędnikami, reprezentowanie Księżego Młyna w ważnych sprawach. Do ich użytku zostanie w ostatniej fazie projektu przekazany obsługujący projekt portal internetowy i wszelkie materiały wypracowane w toku wspólnych działań.

Koordynatorzy dążyć będą do przygotowania specjalnej uchwały przyjmującej na bazie przeprowadzonych konsultacji strategii rozwoju obszaru; przygotowaniu wskazań do budżetu miasta na rok 2012, tak by uwzględniono w nim efekty projektu. Istotnym działaniem będzie tu także wypracowanie i upowszechnienie wskazań do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Faza piąta (lipiec 2010)- zamknięcie projektu

Zespół koordynujący projekt przygotowuje raport końcowy dla grantodawcy a także zarysuje koncepcję kontynuacji działań na rzecz wdrażania strategii po zamknięciu projektu. Rezultatem prac nad powstaniem strategii rozwoju obszaru będzie wzrost świadomości i aktywności mieszkańców Księżego Młyna, wzrost zainteresowania i identyfikacji z zamieszkiwanym obszarem, wzmocnienie partycypacji społecznej na terenie Księżego Młyna, a także zmniejszenie wewnętrznych konfliktów pomiędzy mieszkańcami obszaru i wygaszenie szkodliwego konfliktu na linii mieszkańcy Księżego Młyna – władze miasta. Ponadto opracowana strategia rozwoju obszaru pozwoli na określenie rzeczywistych kosztów rewitalizacji obszaru wraz ze wskazaniem możliwości finansowania zewnętrznego, określenie nowych wytycznych funkcjonalnych i estetycznych obszaru w zgodzie ze wskazaniami konserwatorów zabytków i potrzebami mieszkańców oraz wytyczenie planów integracji obszaru z centrum miasta i sąsiednimi dzielnicami, co przełoży się na pełniejsze wykorzystanie potencjału obszaru i poprawienie pozycji Księżego Młyna w mieście, stworzenie swoistej „mody” na Księżym Młynie. Integracja mieszkańców obszaru i włączenie ich w proces partycypacji społecznej pozwoli na pełniejszy ich udział w życiu miasta i

zlikwidowanie poczucia wykluczenia, które jest charakterystyczne dla spauperyzowanych obszarów. Aktywizacja mieszkańców wymusi na władzach miasta realizację zapisów strategii i przekucie ich na rzeczywiste dokumenty planistyczne i prawo miejscowe (uchwały, decyzje administracyjne, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego), które będą na bieżąco kontrolowane przez mieszkańców w procesie konsultacji społecznych, co jest spełnieniem postulatów postawionych w pierwszej części wniosku - aby dzisiejsze interwencje Towarzystwa i nielicznych społeczników zamienić w stały społeczny monitoring prowadzony przez samych mieszkańców chronionego obszaru. Dodatkowy efekt projektu to zdobycie wiedzy oraz umiejętności do prowadzenia procesów rewitalizacyjnych angażujących mieszkańców terenów przemysłowych w Łodzi w innych częściach miasta oraz terenów degradacji materialnej i społecznej. Może to zapoczątkować tworzenie analogicznych projektów przy udziale Miasta dla osiedla przy ul. Ogrodowej, kwartałów starego Polesia, Bałut oraz Widzewa.

4. Doświadczenie i wiedza

Towarzystwo prowadzi szeroko zakrojone działania nastawione na ochronę zabytków i społeczną opiekę nad nimi. Wielu członków oddziału łódzkiego TOnZ uczestniczyło w zespołach opiniujących działania wobec różnych projektów w Łodzi. Dotychczasowy aktywny udział w bieżącym sprawowaniu społecznej opieki nad osiedlem Księży Młyn, budowanie koalicji organizacji pozarządowych i ośrodków akademickich, wspieranie mieszkańców w samoorganizacji dla dyskusji z władzami miasta, daje potencjał do prawidłowej realizacji projektu. Osoby zaangażowane w projekt to m.in:

Wiesław Kaczmarek - prezes TOnZ, wieloletni działacz i społecznik związany z Łodzią, zaangażowany od lat w sprawy ochrony Księżego Młyna. Posiada doświadczenie w zakresie doradztwa w pozyskiwaniu funduszy UE, opracowywał SW projektu rewitalizacji starówki Łęczycy (ZPORR). Autor artykułów na temat udziału mieszkańców w procesach opieki nad zabytkami i współuczestnictwa w planowanych procesach rewitalizacji. Członek Rady Ochrony Zabytków przy Ministrze KiDN. Odpowiadał będzie za nadzór administracyjny i merytoryczny nad projektem ze strony Zarządu Głównego Towarzystwa.

Jarosław Ogrodowski - przewidywany na koordynator projektu - członek TOnZ oraz stowarzyszenia Fabrykancka, posiada doświadczenie w wystąpieniach publicznych, współtwórca nowego regulaminu konsultacji społecznych

dr Małgorzata Hanzl - urbanistka, adiunkt w Zakładzie Projektowania Urbanistycznego Instytutu Architektury i Urbanistyki Politechniki Łódzkiej, twórczyni bloga MojeMiasto.org.pl, ekspert w dziedzinie partycypacji społecznej w planowaniu przestrzennym, będzie jednym z konsultantów merytorycznych

Ewa Boryczka - doktorantka, wykładowca akademicki na Uniwersytecie Łódzkim (Wydział Ekonomiczno - Socjologiczny, Katedra Gospodarki Regionalnej i Środowiska) współtwórczyni Strategii dla ulicy Piotrkowskiej, specjalizująca się w tematyce rewitalizacji terenów przemysłowych, będzie jednym z konsultantów merytorycznych

Patrycja Wojtaszczyk - prezes Fundacji Fenomen zajmującej się kwestiami zrównoważonego transportu, społeczeństwa obywatelskiego i dziedzictwa Łodzi działającego jako sekretariat Ruchu Społecznego Szacunek dla Łodzi; posiada doświadczenie w budowaniu koalicji organizacji pozarządowych, współtwórca nowego regulaminu konsultacji społecznych, będzie członkiem zespołu koordynującego,

Urszula Niziołek - Janiak - społecznik, zajmująca się ratowaniem łódzkich zabytków, posiada doświadczenie w przygotowywaniu imprez integracyjnych dla lokalnej społeczności ulicy Kamińskiego, współtwórca nowego regulaminu konsultacji społecznych, przewidywana jako członek zespołu koordynującego

Adam Brajter - społecznik, posiada doświadczenie w tworzeniu i administrowaniu stron internetowych, organizacji happeningów i publicznych wystąpień, posiada doświadczenie w przygotowywaniu imprez integracyjnych dla lokalnej społeczności ulicy Lipowej i Kamińskiego (aktywny w ramach nieformalnej Grupy Pewnych Osób); współtwórca tzw. Czerwonej Księgi ginących zabytków, przewidywany jako członek zespołu koordynującego

5. Harmonogram działań

Projekt będzie realizowany przez 13 m- cy od 1 czerwca 2010 do końca lipca 2011.

Faza pierwsza: (3 m- ce – czerwiec - sierpień)- zawiązanie zespołu
Faza druga: (3 m-ce – wrzesień - listopad 2010) - przygotowanie 2-3 koncepcji wariantowych

Faza trzecia (5 m-cy: grudzień – kwiecień 2011) - wypracowanie koncepcji ostatecznej

Faza czwarta (2 m- ce: maj - czerwiec) - lobbing dla wdrożeń

Faza piąta (1 m-c lipiec) - podsumowanie projektu, szukanie dalszych możliwości